46

QVÆSTIO MEDICA

Quodlibetariis diſputationibus manè diſcutienda in Scholis Medicorum die jovis decimâ Februarij.

M. MATTHÆO THVILLIER, Doctore Medico, Præſide.

An incipiente Parotide ſanguis è proxima iuguli vena mittendus?

I.

QVidquid in morbis recte fit, & apparet ad ſalutem, id, niſi cæco interveniat caſu, artis aut naturæ beneficium eſt. Caſus rara felicitas; arti ſæpe non reſpondet, artificem ſæpius fallit euentus. Æquabilior & minus dubia, ſed non omnino certa, nec ſemper proſpera naturæ molitio. Opus inceptum aliquando non perficit, nec partes adimplet ſuas: quinetiam intempeſtivo conatu noxam ſibi quandoque conflat & ruinam. Hinc Criſeωn, (quæ ſubiti ſunt illius in ægris motus) non eadem parque bonitas, nec una differentia. Morbum alia penitus ſolvit, aut extenuat; auget alia, vel cum morte commutat. Omnes excretione fiunt, vel abſceſſu; morbis acutis excretio; longis familiarior abſceſſus. In hoc perfectam criſim quærere, miſerabilis eſt rerum ignoratio. Naturæ votis nullus uſpiam facit ſatis, ne laudabilis quidem, ejus debilitatem, aut excrementorum contumaciam, aut viarum impedimenta teſtatur, ipſiuſque morbi materiam aliò tantùm transfert, ac prioris ſaltem eſt mali in aliam ſpeciem partemque tranſitus & converſio. Sed ut omnibus alijs in rebus, ſic in abſceſſibus difficilis & ardua eſt optimi perfectio; eorum quibus abſoluitur, rarò non aliquid deeſt; hic temporis, ille humoris vitio infamis; quidam anguſtioribus coercetur ſpatijs, morboque impar ejus focum funditus non exhaurit; alius principi membro vicinior, excurſus, recurſuſue injicit metum, & niſi maturè provideatur, ſæpe eſt ad interitum fatalis.

II.

VArijs nominibus male is audit, quem ductâ ab obſeſſis partibus appellatione Parotidem vocant. Nec re fallat exterior illius ſitus, nec glandularum quibus peculiariter inſidet, vilior conditio. Pleriſque abſceſſibus internis pravitate non cedit; nullus ferme cerebro inſidiatur magis, ac ſuperfluos humores quâ viarum opportunitate pars illa princeps expellit in ſubjectas glandulas, eâdem hæ acceptam injuriam quaſi ulturæ, ſæpè in cerebrum repellunt. Diffusâ etiam mox in laryngem, mox in thoracem materiâ intercludit animæ vias. In morbis diuturnis ſub finem ut plurimum emergit, inter initia erumpit in acutis. In his irritatæ præcox & temeraria; in illis oppreſſæ naturæ languidior atque imbellis fere contentio; in alijs craſſæ & pervicacis materiæ; in alijs internæ malignitatis inauſpicatum germen; in omnibus periculum ni augeat, præſens certe aperit, aut futurum minatur. Cometæ inſtar, impune nunquam, vel ſine formidine cerni ſolet. Parva parotis, prava, nec conferre; major horrenda, nec ferri poteſt. Quos vel lethargus, vel paraplexia, vel graveolentis ilei calamitas, fætidarumve dejectionum

multa varietas cum acuta febre & hypochondrij tensione conjuncta, vel graviores pulmonis affectus conflictant, per Ἐπιγένεσιν frequentissime occidit. Si quibus vero criticâ motione assurgat, quæ spes ex secretione tantuli humoris? Sed & cùm morbum, successu admodum raro, removet, quanti hæc solutio miseris ægrotantibus constat? ipso morbo sæpe intolerabilior est, quandoque etiam perniciosior: cum dolore attollitur & increscit, vix digeritur in halitum, ægre concoquitur & suppurat. Suppuratæ interdum succedunt ulcera δυσεπούλωτα, ossium caries, importunæ fistulæ, aut fœdæ cicatrices. Incocta in diarrhææ, perirrhææ, ptyelysmi, vel hæmorrhagiæ desiderio, aliàs induratur in scirrhum, aut definit in ulcus mali moris; alias formidoloso erysipelate faciem infestat atque urit; sæpius intro refusa & ἀκείτως residens, delirium, convulsionem, apoplexiam inducit, ut quemcumque in morbum cadat Parotis, hæc illi plerumque quasi cumulus accedat: vel si melioribus oriatur auspiciis, quod usu non adeo venit, imperfecta saltem & laboriosa sit crisis; uttovis in casu, sua ei quamprimum adhibenda curatio.

III.

TEmpus & oleum perdit, qui totus est in emollientibus remedijs: leviotis sunt ea momenti & tardioris effectus; partem etiamsi remittant, & aliquanto explicatiorem reddant, ejus tamen angustias nunquam ita expandunt, ut humor morbi parens in illis totus commode reponi queat. Quin & oleis & cataplasmatis, aliisque id genus quà mollientibus, quà trahentibus evocatus, si se illuc copiosior intrudat, quanta ex illius influxu distentio, quæ vis & atrocitas doloris? Cucurbitularum suspectus & anceps usus, nisi igne & ferro securitatem præstes. Sed durum & crudele subsidium quantum periculi detrahit, tantum adjicit molestiæ & laboris. Purgantium quæ opportunitas esse potest? an cum fatale illud portentū & mortis famosus præco symptomaticè & morbi imperio ad aures adstat? Sed qui tunc purgat, præcipuas artis infringit leges, frustra irritat & lacessit, corpus inflammat, humores fundit, eorumque impetum revocat ad principes & internas partes, ac temeritatem nisi fortuna adjuvet, sera plerumque excipit pœnitentia. An potior purgandi occasio, ubi criticum in modum, & cocto utcumque morbo natura Parotidem fundit? at quò illa vergit, consimili studio enitendum, eidem viæ & evacuationi insistendum. Præterea si leve medicamentum fit, quamvis primam corporis regionem ceu molliotibus everrat scopis, antecedentem Parotidis causam, altiori sæpissimè conclusam loco, non attingit, nedum conjunctam. Si contrà valentius, è parte affectâ nihil prius trahit, quàm resorptum sit à vasis, totique deinceps sanguini remixtum, cui propterea labem suam aspergit, & è quo postea emulgeri haud facile potest: febris interim & symptomatum violentia redintegratur, & criseωs, qualiscumque fit, fructus perit. Emeticorum eo periculosior quam catharticorum abusus, quo stomachum concutiunt vehementius, vim cerebro majorem inferunt, atque, cum illud, tum glandulas auribus circumfusas novo potius gravant onere, quam antiquo levent.

IIII.

HIs vitiis atque opprobriis vacat, quæ nascente Parotide fit sanguinis missio, nec lenta, nec acerba, nec plena periculi, maxime cum affines & conterminæ venæ referantur; Hìc enim, si uspiam, habendus est illarum secandarum delectus. Quæ ad malleolos excurrunt, auxilij sunt & segnioris & imbecilli. Propin-

quiori gaudent situ quæ tundi in brachiis consuevere, sed necdum satis, nec unquam nisi crebrâ & sæpius repetitâ sectione, ac magnâ sanguinis viriumque jacturâ tumentes abscessu partes complanant. Ranularum ut major cum Parotide vicinitas, ita & utilior divisio, nisi illarum exilitas obstaret. Omnium maxime amplitudine & propinquitate commendantur, quæ collum extrinsecus hinc inde perreptant. Earum hoc sæculo quamquam ad plerosque cerebri affectus non infrequens esse incipiat in hominibus incisio, nulli tamen quàm Parotidi accommodatior. Quos illæ findantur in surculos, quò hi pertineant, cuique sint usui, diligentius attende. Cutem inter & membranam, quam carnosam appellant, ad fauces per cervicis latera exporrectæ in duos dirimuntur ramos, qui numerosâ deinde sobole, intro quidem in laryngis, ossis hyoidis, & linguæ musculos, foras verò in omnem fere faciem auriumque posticas glandulas & partes distributi quasi dissipantur. Ex istis totidem ceu rivulis uterque externarum jugulatium major alveus sanguinem excipit, quem si non cordi tantùm ex naturæ lege continuo transmittat, sed extra quoque per acceptum scalpello vulnus affatim effundat, alius è vestigio è minoribus, multo, quam antea, profusior & incitatior vacuum in locum influat necesse est. In hac sanguinis elutriatione & necessario sanguinis è tenuioribus & capillaribus venulis in grandiorem externarum jugulatium truncum confluxu, ipsæ etiam extremæ omnium propagines, ut suæ succurrant penuriæ, & vecturæ non desint, aliæ ex interni jugularium venarum trunci surculis, quibuscum communicant, sanguinem quasi rapiunt & quâdam continuatione, deoneratis prius cerebri sinubus & vasis, quod in tumoris augmentum illabitur illapsurumque est, averrunt: aliæ quod aurium glandulis, è quibus emergunt, impactum jam hæret, proxime hauriunt & in sese corrivant, idque exin ampliorem in canalem cruoris commeatu una omnes transfundunt, viâ demum obviâ & perbrevi foras effluxurum.

V

HOcce præsidio præsentius & facilius nullum, præstò est & in manu, uno stat ictu, quem quivis in re chirurgicâ tyro & rudis aptè infligat. Ferienda vena ampla est, & cute vix tecta, appresso tantum digito, vel circumducto molliter linteo sic intumescit, ut alibi nulla secetur expeditius, ne in brachio quidem, nulla securius, cum illi nec nervus aut tendo, nec arteria subjiciantur vel adjaceant quæ scalpelli acie violari possint, ipse que etiam sanguis, mutato duntaxat colli situ interdum, emplastro adstringente semper, supprimatur. Male consulit ægrotantium rebus qui spe vel criseos, vel puris, id artis & operæ compendium prætermittit. Rara est narium hæmorrhagia, nec à natura cietur unquam sine discrimine; in illo sanguinis impetu, oppresso nonnunquam cerebro, successionem affert gravioris mali. Rarior ex tussicularum crebritate ptyelysmus, & uni forsan Hippocrati semel aut iterum observatus: pulmoni imminet, ac tumorem è crassiori materiâ sæpenumero consistentem licet emolliat, vix tamen omnino tollit & exæquat. Vrinæ & alvi profluvia nec semper tentat natura, nec, si tentet, felici evacuatione semper absolvit, tot tamque implicatos viarum meandros & anfractus superare prius debet, tot intermedias in partes incurrit defluens humor, ut quò ab illâ impellitur, aliquando non appellat. Suppurationem præterquam quod nonnunquam respuit Parotidis indoles, plurium illa dierum opus est & longioris moræ, multum negotij medico, plurimum laboris ægrotanti facit, febrem vel exsuscitat vel exas-

perat. Nulla quoque suppuranti fides, si pus reddat biliosum, inæquale, graveolens, amurcæ simile. Adde quod etiamsi ἀνοδμία, lævitate, exquisito candore blandiatur, nondum tamen omnis est exempta suspicio, nisi universitatis excrementa suo etiam pepasmo fruantur. Sed ejuscemodi naturæ motus & crises incipiente Parotide ne expectes. Multa ante ferenda sunt ad morbi usque statum & humorum coctionem; temporis & naturæ partus est crisis, nec ulla perfecta extra coctionem & legitimos dies. Ecquis porro an & coctio & crisis tandem affuturæ sint, ipsa inter initia parotidis certo sciat? Subsidente ante diem tumore utramque sæpe mors antevertit. Quin & hâc cunctante nihil interdum natura præter ferias agit: quas si medicus adeo dubiâ & incertâ expectatione pendens pariter agat, tot inter moras effluet rei certius ac tutius gerendæ occasio. Anticipet itaque coctionis & crisews tempus, vicinam colli venam confestim aperiat: crisim, si futura est, hac arte vel juvabit, vel ante occupatam minori perturbatione faciet solus: Si nunquam futura, eam certa & nunquam præmatura sanguinis extractione supplebit, inflammatarum partium æstum illico extinguet, tensionem relaxabit, augescentem molem deprimet, molestias cum parotidis ortu, incremento & suppuratione conjunctas prævertet, cruditatis & palindromes consecutionibus occurret, verbo dicam, Abscessum qui ob glandularum angustias ἡμίῤῥοπος est & inferior morbo, huic parem & ἀντίῤῥοπον reddet: vel, quod longe præstabilius fuerit, materiam illi omnino nullam relinquet.

Ergo incipiente Parotide sanguis è proxima iuguli vena mittendus.

Domini Doctores disputaturi

M. Guido Crescentius Fagon familiæ Reginæ Medicus.
M. Iacobus de Bourges.
M. Petrus Legier.
M. Franciscus Sorand.
M. Nicolaus Rainssant.
M. Petrus Pourret.
M. Bertinus Dieuxivoie.
M. Stephanus Bachot Scholarum Professor.
M. Ioannes Baptista Moreau Professor Regius.

Proponebat Parisijs LVDOVICVS LABBE' Claromontanus Bellovacensis A.R.S.H. M.DC.LXXVIII.